

Actum in classe generali tot Assen den 6 Septembris anno 1614.

Sessio prima.

[1.]²⁾ Iss na gedaner anropung Gottes mit gemener stem tot praesidem gekoren ALEXANDER TILKINCK, pastoor to Borger, tot assessorem dominus PAULUS ANTHONII, pastor tot Beilen, tot scribam PATROCLUS ROMELINCK, pastor tho Runen.

In welcke vergaddering sin tegenwordich gewest als gecommiteerde van den E. E. hern drost en Gedeputeerden der lantschap Drenthe de E. E. juncker EGBERT DE MEPSCHE en de achtbare en discrete HENRICH VAN SELBACH en HUBERTUS WEINICHMAN, des collegii tho Assen secretarius.

[2.] Hirneffens is ooc gecompareert de weerde en welgeleerde dominus CORNELIUS HELENIUS, dener dess h. evangelii binnen Gronningen, als commissarius des wolgeboornen hern, hern WILHELM LOODEWICH, graeff tot Nassau onzers genedigen hern statholders etc. mit commissie also ludende:

WILHELM LUDWICH, grave tho Nassow, Catzenelnbogen etc., statholder in Vreesslant, stat Gronningen en Omlanden, Drenthe etc., also wij onss anteshalven schuldich kennen den welstant der kercken in der lantschap Drenthe sovel moglick te bevorderen ende oversolx nodich vinden, datt bij onse absentie iemant gestelt sij, de van onsentwegen d'ooge darop hebbe ende mit den hern drost en Gedeputeerden alles ten meisten denst van de vorss. kercken dirigeren en insonderheit de generale classicale vergaddering, jarlix im Septembri vallende, in onsen name assisteren moge, so ist datt wi hirmede gecommiteert hebben ende commiteren mitsdesen den weerdigen en hochgeleerden dominum CORNELIUM HILLENIUM, dener dess godtliken woortss alhir, omme in onsem affwesen neven den vorss. heren drost ende Gedeputeerden sorge te dragen ende te procureren, dat de kerckenorder ende alle andre goode regul ende stichtinge in de voorss. kercken onderhouden ende dartegen alle disorder ende scandael geweert, ooc de vacerende plaetsen mit bequame

1) Al deze onderteekeningen zijn eigenhandig.

2) De nummers tusschen [] zijn met hedendaagsche hand bijgeschreven.

personen verseen mogen weerden, alssmede omme in onsem name op de vorss. generale classicaale vergaderunge te compareren ende de besoigne aldaer vallende met gooden advijss te seconderen, oock na den eisch van de saecken ten oorbarlixten expedieren te helpen, versokende, begerende ende ordonnerende allen dengenen, de dese angaen mach, den voorss. HELLENIUM int effectuieren van tgene vorschreven is ende daran dependeren mach, behoorlick te verstaen, te respecteren ende t'obedieren.

Actum Gronningen den 17 Januarij anno 1614. Onderstont WILHELM LUDWICH, graff zu Nassaw 1).

[3.] Praesentes classis Emmanae:

ONIAS BOETH,	}	prediger	}	te Coovoorden,
HEINO BOLLINCK,				to Dalen,
ALBERTUS DWITERUS,				to Rosewinckell,
EILHARDUS HUSMAN,				to Westerbork,
ALEXANDER TILEKINCK,				to Borger,
BERNHARDUS WANGERPOOL,				to Schonebeke,
WILHELMUS JOHANNIS,				to Ohren,
JOHANNES RUSIUS,				to Emmen.

JOHANNES ASSCHENBERCH is gekomen in secunda sessione en heft mulctam gegeven.

Absens is gewesen HERMANNUS ALERDI, pastor tho Sleen. Is geexcuseert van wegen sin olderdom en swachheit.

Praesentes classis Meppelensis:

PAULUS ANTHONII,	}	pastor	}	tho Beijlen,
WESSELUS HOFFMAN,				tho Sutwolde,
LUCAS EGBERTI,				tho Fledder,
HENRICUS JODOCI,				tho Wapsserveen,
THEMO AB ASSCHENBERCH,				tho Deveren,
MEINHARDUS BERNHARDI,				tho Cookange,
BARTHOLDUS PAULI,				tho Blijdensteen,
PATROCLUS ROMELINCH,				tho Runen,
LAURENTIUS ECCIUS,				tho Meppell,
GODFRIDUS PAULI,				tho Nijeveen,
JOHANNES ANTHONIDES,	tho Havelte.			

Absens is gewesen HERMANNUS JOHANNIS, pastor tho Colderveen. Iss geexcuseert avermitss sein vrow erster uhr in arbeit vermodet woort te sollen koomen.

1) Hieronder een cirkel, waarin het woord „sigill”.

Praesentes classis Roldanae:

JOHANNES CUPERUS,	}	pastor	}	tho Gasselt,
RODOLPHUS MEIJERUS,				tho Vreess,
WILHELMUS MARCI,				tho Geeten,
JOHANNES ECCIUS,				tho Rolde,
JOHANNES WIRICHIVS,				tho Sutlaren,
HENRICUS AB HOLLE,				tho Anloo,
FREDERICUS ILBERI,				tho Peise.

Absentes:

GAIUS HOPPING, pastor tho Rooden, iss geexcuseert van wegen sijn kranckheit.

JOHANNES HOSINGIUS is geexcuseert worden van wegen siner reise.

BERNHARDUS JOHANNIS, pastor tho Norch.

1. JOHANNES RUSIUS, pastor tho Emmen, heft een propositie gedaan uth de epist. Gal., 5 vs. 6 cap., en iss deselve stichtichlick gevunden.

Sessio secunda.

2. Voreersten sin geresumeert de acten, gehalten in naestverledenen classe generali den 7 Septembris anno 1613.

De praedicant van Coovoorden ONIAS BOETIUS heft sin clachten gedaan, datt de borgemeisterss en ouderlingen tho Coovoorden hem drouwen nit meer te willen lijden, datt har predicant up dem synodo oft classe in Drenthe verdan sal compareren, en heft verclaart, datt de principaleste swaricheit en ohrsaaek hiruth kohme, dat den van Coovoorden de kosten, up dem sijnodo gedaan, werden mede thogerekent, gelijc te voren niet gescheen, sodat buten dem se sick hir well tho sollen na als voor verstaan. En heft hirup versocht, datt angaende sodane synodale kosten de van Kovoorden mochten verbijgegaan weerden.

Hirup iss geresolveert, dat de twee visitatoren, wan se eerst in Emmer class verschreven werden, sollen bi de borgemeistren van Koovoorden gaan en van des synodi wegen deselve sovel mogliken hirtho soken te induceren, dat se haren predicant willen verdan bi dem Drentschen synodo en classe laten bliven en sick ooc tot sodane synodale kosten verstaan, en dat deselven visitatoren darna sollen ant collegium to Assen van dese sake raport oeverschrijven, wat harluden bejegt iss. En wertt ooc van de E. E. hern Gedeputeerden versocht, datt H. E. darna willen na gelegenheit in dese sake handlen en dese behinderniss am besten soken af to doen.

3. Angaende de resolutie van de abusen up Sondagen en anders so iss bevonden, dat in gene classen solckes tot noch tho nit iss te wercke

gesteltt worden, sodatt van gene classen an de E. E. heren Gedeputeerden ichtesswat iss avergeschreven woorden. Worum vor guth en nodich gevonden, dat sodane resolutie in volgender tijdt nerstiger geachttervolget en te wercke gesteltt weerden, up poene in deselfde acte gestellet. En sollen de praesides in ein ieder class elcker reiss gehalten wesen een jechliken up sin conscientie te vragen, of in sin carspell ooc gebreck voorgevallen sij, sodatt bi versum van deme deselve praeses sall darvor angeseen worden.

4. Gelesen wesende de acte van HERMANNO JOHANNIS, gewesenen prediger tho Sweele, iss bij den broderss dess classis Emmen verclaart, dat he deselve resolutie hefft volgedaan en den denst verlaten, dat ooc de gemeente van Sweele nersticheit hebbe gedaen om een ander prediger te beropen, den se nit hebben konnen machtich werden, en enttliken datt ooc het classis den ingesetenen tho Sweele anmanung hebben gedaen van een praedicant te beropen en har gesteltt den tijdt beth up 6 Michaelis, waarbij itt de synodus let verbliven, up condition datt so de van Sweele hirin gebreck bevunden werden, het classis alsdan gehalten sall wesen de E. E. hern Gedeputeerden hirvan te adverteren om hirin na kercken-ordnung geprocedeert te worden.

Sessio tertia.

5. Voreerst heft MEINHARDUS BERNHARDI een predige gedaen uth de 1 epist. Joh. cap. 1 vers. 5, 6, 7, worin he berispt worden iss van wegen onderscheidlike puncten. Ooc sin hem darna uth deselve sommige vragen voorgestellet woorden, woruth gebleken, datt he sijn egen predige selver nit versteitt en ooc weinich fundamentss hefft, en is vermanet tot merder nersticheit sines studerens en Gottes woort vlitiger te lesen.

6. Overmal gelettet wesende up de clachten, de de predigerss voorwenden over de quade reparatie van har husen en kercken, eensamentliken van de bancken en tafeln in deselve, iss verstaan, datt een ieglick prediger redenen van solcke clachten hebbende gehollden sall wesen alnoeh sick na voorgaande acte te reguleren en har gedane clachten, bialdeem geen beterschup kumtt, te vervolgen.

7. Alsoo in conformiteet van de resolutie dess vogaanden sijnodi bi de brodren eenhellichlick betaalt woorde, oft bi weme geen gereet geltt wass, angenomen worden gootwillichliken vul te doen alsoek een puntgroot, als tot onderhoudung van de wedewen der pastoren respectie geimploiert en bekeert solde woorden, iss bij de predigerss, de har penningen vor

ditmaal nit hebben betaalt, eendrachtelick 1) angenomen woorden deselven te willen tellen an handen van de respective visitatoren tegens den eersten Octobris ankomstich, up poene van executie.

8. En iss volgens gootgevonden, dat de visitatores na den eersten Octobris naestkomstich an den E. hern drost en Gedeputeerden sollen avergeven de gebreckelingen, de alssdan noch naalaatich bevonden sijn hare penningen te betalen, om tegens deselve bi executie geprocedeert te worden.

9. Ende ten einde met dese penningen gehandeltt moge weerden tot gooder trouwe en in goode bewaarniss gelecht weerden, iss den secretarius WELJNICHMAN versocht, de ooc om dit goode werck te helpen voortsetten solx heft angenomen, datt he eerstesdages sall laten maken een goode kiste, verseen mitt drie sloten, darvan elckem visitatori een slotell in bewaarniss sall gegeven woorden om to gelegener tijdt, als den nooth solx ervordertt, tsamengeropen en bij harluden gelikelijck geopent te worden, sullende deselve kiste in bewaarniss en ten huss van gemelthen secretarius gelaten woorden tot naerder resolutie.

Ende sijn hijrmede de acten dess voorgaanden synodi affgedaan.

Sessio quarta.

10. Voortss is den visitatoren afgevordert report van tgene hem in hare visitatie bejegent iss, worup se de voorgelopene gebrecken hebben angegeven, gelijk volgt.

Rolder class.

1. Hebben se geweigertt sick in praesentie der visitatoren te censureren.
2. Hebben se ooc wegerafftich gewest de acta classica te laten visiteren, dewelcke gedurende den tijdt deser visitatie gemaectt sin.
3. Sin ooc wegerlick gewesen, datt JOHANNES ECCIUS als een novitius vor de visitatoren predigen solde, dar he nochtans parat wass, wormit tegelijke interrumpert iss de ordnung van sodane novitiis in dem classe te exerceren.
4. Iss clacht komen, datt up sommige plaetsen geen scholemeistren sijn.
5. Hebben ooc den catechismum van ALLEGUNDE nit ingevoerd 2).
6. Ten sesten 3) is ooc clacht gevallen, dat dess wintters up sommig

1) „eendrachtelick” er stond eerst „eenhellick”, doorgestreept.

2) Zoo is dit art. later veranderd. Het luidde eerst: „Hebben se sick beswaert gevonden den catechismus des hern van Allegunde in har scholen in te voren, doordeme de Heidelbergsche Catechismus dar geleert worde.” Dit is met zorg uitschraapt, doch nog wel te ontcijferen.

3) „sesten” er stond „lesten”, daarna verbeterd.

plaetsen bijscholen gehouden werden, en hebben de broderss angenomen, so solckes wedder geborede, de E. hern Gedeputeerden hirvan te willen adverteren om bi deselve darin verseen te weerden.

7. Entliken hebben se ooc noch geen boock gemaect van de Nedderlantsche Confessie om tselve te onderteken.

Emmer clas.

1. Ten eersten is ooc de censura morum gewegert.
2. De acta classica te visiteren is nit widerss geconsenteert als van verledenen synodo.
3. De novitii sin nit geexerceert mit predigen.
4. Sin ooc plaetsen voorgevallen, dar geen schoolmeistren waren.
5. De catechismus des hern van ALLEGUNDE is noch nit ingevoort.
6. Sin ooc bijschoolmeisters gevunden.
7. Sin ooc feilen bevunden int samelen van de gemiente.
8. Is ooc noch geen boock gemaect van de Nedderlantsche Confessie om de te onderteken.

Meppeler clas.

1. Ten eersten hebben se de censuram in praesentia der visitatoren thogestaan, doch bij conditie dat se up dem synodo van censur wilden vrij wesen.
2. Is de catechismus ALLEGUNDI noch nit ingevoort.
3. Iss ooc noch geen boock van den Heidelbergschen Catechismo gemaect om de te onderteken.

11. Up alle welcke voorgaande gestellede puncten en abusen, in den classibus respective gevunden, de predigers derselven classen, elck int besonder hare verantwoording wesende gehoort, hebben im synodo elck sodane verclarung gedaen, dat darover iss gegeven redelijck contentement, met belofften van in volgende visitatie alle tselve te willen remedieren en sick schicken na de resolutie des synodi.

Ende is volgens verstaan, dat de visitatoren uth het sijnodal protocoll extraheren sollen alle de canones oft resolutien om na den tenor van deselve een ordentlick register geconcipteert te worden, woorup hirnamaelss de visitatien gescheden sollen, mits dat darbij gedaen sollen mogen werden eenige puncten, de men behalven de vorsch. resolutien bevinden sall tot de vorg. visitatie nodich te sijn.

12. Ende ten einde solckes gescheeden moge mit dess te meerder autoriteit, sollen de visitatoren gehouden wesen de resolutien, bi harluden geextraheert, eerstedages te senden an den hern drost en Gedeputeerden, dewelcke deselve neffens har advijss schicken sollen an Sin Gen. mit

versooek van deselve bij enige bequame predigers te willen laten visiteren en uth deselve een project in forme van instructie te beramen, worna sick de visitatoren alsdan in de visitatie sollen hebben te reguleren, mits dat int formen van deselve instructie goot regard genomen sal worden up de puncten ende abusen, hirbaven gespecificeert en in de visitatie bevonden.

Sessio quinta.

13. Voreerst hefft dominus JOHANNES ANTHONIDES, praedicant tho Haveltt, een predigte gedaan uth de epist. Pauli ad Tit. cap. 2 vers. 11, dewelcke bij den broderss semptlick is stichtichliken bevonden.

14. De drie visitatoren den denst deses verleden jaerss vertreden hebbende ende uthgegan sijnde, iss ommegevraagt, off ooc emants har mit redenen hebbe te beschuldigen, van dat se har in haren denst van visiteren nit na behoren solden hebben gequeten.

Sin van allen en iegeliken brodren desesangaende bedancket, doch dewijlen enige missverstant darmede ondergelopen iss, en datt se onverseens in enige classen gekomen sijn har commissie te exerceren sonder voorweten van de brodren der classen ende ooc den tijt verandert hebben, bi den classen vorg. gestelt, iss gootgevunden, datt men darop letten sall int formeren van de instructie, darna sick de visitatores hirnamaelss sollen hebben te reguleren.

15. Hett synodus gedelibereert hebbende up de verkesinge van de visitatoren, hebben bi eenhelligen stemmen PATROCLUM ROMELINCH alss jungst in den denst gekomen sijnde gecontinueert en ONIAM BOETIUM, prediger to Coovoorden, als ooc RODOLPHUM MELJERUM, praedicant to Vreess, hares denstes ontslagen, deselve vor hare getrouwicheitt bedanckende.

16. Sijnde voorts tot kesinge van de nieuwe visitatoren geprocedeert en bi meesten stemmen uth beide classen genomineert, to weten: uth Emmer classe HEINO BOLLINCK, pastor tho Dalen, ALEXANDER TIJLEKINCK, pastor tot Borger, WILHELMUS JOHANNIS, pastor te Odoren; uth Rolder class JÓLIANNES CUPERUS, pastor tho Gasseltt, HINRICUS AB HOLLE, pastor tAnloo, en JOHANNES WIRICHUS, pastor tot Suitlaren.

Dewelcke dre personen van elcken classe bij Sin Gen. en h. drost en Gedeputeerden conjunctim int achtervolch van voorgaande resolutie en ratificatie van Sin Gen. samt gecommitterden van de h. drost en Gedeputeerden vors. gekoren sollen worden, in elcken classe een persoon, dewelcke den denst van visitatie vor desen anstaenden jare vertreden sollen up alsolcke commissie en instructie, alss vor deselve sall worden gedresseert.

Volgen generalia gravamina.

17. Het classis Meppell klaagt aver eenen LAURENTIUM ALBERTI, de om seker enorme delicten van sinen denst in Vreesslant gedepoorteert wesende sick dit gehele jar verholden hefft up Suttwolde, ende nicht-tegenstaende hem bi tselve classis sin versooch van in den denst deser lantschop geadmitteert te worden verschedentlick afgeslagen is, evenwell sick onderstan hebbe verleden Sondach binnen Dwingello uth egener autoriteet te predigen, sokende also sinisterlick en tegens kerckenordnung sick aldar in te dringen.

Is bi de gecommiteerde van de E. h. drost en Gedeputeerde angenommen, datt darin mitt ernst sall worden verseen, datt alsolcke abusen mogen cessen. End terwijlen bij resolutie des lestleden synodi is verclaart, datt bi de vacerende kercken oft carspelluden gene predigers beropen oft angenommen sollen woorden sonder voorweten van den E. hern drost en Gedeputeerden vorss. en des classis, dat darum het classis Meppell geholden sall wesen de van Dwingello ter overvloed hirvan ernstlick te waarschuwen, updat alle confusien mogen geweert bliven.

18. En alsoo verschedenlick in deser lantschap gebleken is, datt dor alsolcke personen, de sick sonder voorweten der classen oft h. drost en Ged. in den denst soken in te dringen, geen andre vruchten hefft geschafft als grote verwerrung in den classibus respective, iss darum eenhellighliken geresolveert, dat verdan alsolcke personen up geliken voth sonder voorweten van de E. hern drost ende Gedeputeerden en den classibus procederende teenenmal van den denst, den se ambieren, verstekten sollen wesen en in dese lantschap tot het predigamt geenssins togelaten werden.

Sessio 6.

19. FREDERICUS ILBERI, pastor tho Peise, heft een predige gedaen uth de 1 ep. Pet. cap. 3 vers. 8 etc. ad 12.

20. Dar sijn ooc gemeene clachten voorgevallen, dat de predigers de commoditeet der wagens om up den synodum te koomen nit ontraden konen, worup bi de E. hern Ged. is angenommen solckes vor dem collegio te willen voorgeven en darhen soken tbringen, datt elcken praedicant na gelegenheit en distantie siner plaetse etwess subsidii sal tot sodane kosten bij eens jeden carspel geordineert worden.

21. Up de clachten en versooch van de drie nagelatene wedewen, als sal. WIGBOLDI MONTANI, gewesenen pastor tho Peise, WERMHOLDI BUSCH, gewesenen pastor tho Meppel, en FRANCISCI PONTANI, gewesenen pastors tho Odoren, ten einde se mit een jarlix underholt verseen mochten werden

uth de penningen, de de predigers jarlix tot solckem einde im synodo upbringen in conformiteit van de resolutie, up verledenen synodo hirvan genomen, is verstaan terwilen der suppliantinnen manss deser welt overleden sijn, vordat dese resolutie genomen en in train gebracht is west, dat deselve darvan geen jarlix upkumsten hebben te profiteren. Doch updat se nit ten enenmal trostlooss gelaten worden, accorderen, datt har vijftigh carlgl. sollen uthgereket woorden, darvan een ieglick een derden-deel sall hebben te geneten vor desen mal en nit meer.

22. WILHELMUS MARCI, pastor tho Geten, heft im synodo voorgesteltt, datt binnen het carspell Geeten seker vrowspersone, NESE genomt, vertrout wesende an eenen HENDRICK BERENTS ende vor een tijdt van een halff jar mitt hem in echtschap geleefft hebbende, har darna in openbar en bewijsslike ehebroke hebbe verlopen, darvan se up een goorsprake avertuget iss, woraver har man, har hebbende daatlick na den ehebrock verlaten, versocht resolutie des synodi, of he mochte scheiden en na scheidunge tot sin anderde houwelick treden.

Darup sijnde gelett is ten antwoord verclaart, dat bialdem deselve man sin vrow solx uth bermherticheit wilde vergeven, daran nit qualick te sollen doon, doch so he naerder up de scheidung mochte insisteren, datt hij in solckem vall (de sake bi hoger overicheit ingenomen ende mit vollenkomen kenteniss de scheidung gerichtlick gedaen sijnde) hij na Gottes woort scheiden en na ordnung der kereken tot sin tweede houwelick treden mach.

Sessio septima.

23. DOMINUS LAURENTIUS ECCIUS, praedicant te Meppell, heft een predige gedaen uth dem 90 Psalm vers. 12, dewelcke stichtichlijck en goot iss bevonden.

24. De sake GODEFRIDI PAULI avermaal bij der hant genomen en gelettet wesende upt report bij de predigerss dess classis Meppell van wegen sine examinatie gedaen en onversekertheit vann beterschap sines levendess, is hem bi dem synodo upgeleecht een propositie te doon, die hij gedaen heft uth het 17 cap. Lucae vers. 11 etc. Is deselve ser slecht en onstichtichliken bevonden, alsoo ooc tantwoort up sekere slechte vraachstucken, bij den hern HILLENIO hem up begerte des synodi voorgesteltt, solx dat bij de brodern¹⁾ eenhellichliken gestemmet is, datt he sick van nu an den denst en het predigen ontholden soll, totdat dese synodale resolutien bi Sin Gen. samptt hern drost en Gedeputeerden geresumeert

1) Op „brodern” volgde „eintliken”, doorgestreept.

en entliken bij deselve in sin sake tot continuatie oft affsettinge gedisponeert sall wesen, darbij het dan finaliken sal verbliven, sollende onder-tusschen den denst vertreden worden bij de predigers des classis Meppell.

En also bevonden woort sin wijff en kindren nit voorhants te hebben, woraff deselve middelen hebben om te leven, woort uth commiseratie geacordeert, dat hij geneten sall d'opkomsten van den denst, tot up Meij aankomstich verschenen. Ende want apparentlicje alsdan bij Sin Gen. en hern drost en Gedeputeerden tot afsettinge sines denstes sal moten woorden geprocedeert, woort hij vermaent immiddelss na eenen schooldenst oft andersins om te seen.

25. Alsoo geclaagt woort, dat nittegenstaande sekere resolutie, eenmal hirop gesteltt, sick sommig van de predigers evenwell onderstaan hebben oft uth slechticheit oft uth voorbedachten moode te reveleren, tgene int synodo besloten oft gesproken woort, so woort alnoch gestatueert, dat bialdeem emant van de predigers bevonden oft avertuget mochte woorden sick darin te hebben verlopen, deselve den armen gebroken sall hebben twee puntgroot, en in drie volgende jaren demselven geene sessie in de synodale vergaderung vergunt sall woorden.

Sessio 8.

26. Also nu tegenwordich dem synodo mit leetwesen is gebleken, dat MEINHARDUS BERNHARDI, tot noch tho prediger up Cookange gewest, ter eerster incompst in sinen dienst niet alleene den synodum mar insonderheit den classen Meppell met sine onrichtige testimoniis bedrogen heft ende wegen sines ergerliken leventss bi demselven classe van sin denst is gesuspendeert gewest, behalven noch dat den synode sin voorgaande onehrlick levent verborgen is gewest, darvan hij selvest opentlike bekentnisse in de vergaderunge hefft gedaan, van alle welcken oftwel denselven MEINHARDUS darvan vergiffniss ende perdon versocht hefft, dewijlen nochtans de saken so wichtich sijn bevonden, dat darin so lichtveerdichlick nit kan worden geprocedeert, so verclaart hett synodus, dat deselve MEINHARDUS van denselven sinen denst sal bliven nit alleen gesuspendeert, mar ooc sines deenste alheel ontsettet, in solcker vogen oft he noit prediger ware gewest ofte tot genen tiden het predigant hadde bedeent, ten welcken einde hij sich des predigens tenemal sal onthouden, ende sich tegens oever 8 oft tien weken van nu aff oft een dach 4 oft 5 eer ofte later, als het classis en visitatoren met malcandren sollen avereenkomen, praepareren om sick van nieuws dem examini te submitteren. Ondertusschen sal hetselve classis tho Meppell den denst up Kookang per vices aldar vertreden. Ende als wanneer hij dem classi ter praesentie der drie visitatoren nopende sin examen sal hebben vol-

gedaan, sall hij ordentlick up eene nije beropung tot den denst bi provisie tot up den naestkumstigen synodum worden geadmitteert, mits dat hij in solckem gevalle opentlike schultbekenninge doon sall. Mar ingevalle hij im examine nit solde konen bestaan, sal t'emale bij gemeltem classe ende visitatoribus van sinen denst gedeporteert en tot genen andren denst in dese lantschap wedderom werden geadmitteert. Ende sall het classis geholden sijn van alles, wat haer desangaende comt te bejegenen, mit Sin Gen. en h. drost en Gedeputeerde goode correspondentie houden. Sall ooc gemelte MEINHARDUS van sine opkumsten tot naerder dispositie onversekert sijn.

27. Na verlesen van dese acte is up gemeltes MEINHARDI versooock geconsenteert, dat ONIAS BOETIUS, pastor tho Coovoorden, dat examen mit hem anvangen en eindigen sall, twelck gemeltte BOETIUS angenomen heft, hebbende voortss schultbekenninge gedaan en vergiffniss gebeden.

28. Ende is volgents verstaan, dat de beide visitatoren bij desern synodo van haren denst ontslagen sijnde in denselven haren denst voortvaren sollen, ter tijdt de nieuwe visitatoren, bi Sin Genaden en hern drost en Gedeputeerden t'eligeren, commissie haress denstes ten handen gesteltt sall wesen.

29. Het synodus gelett hebbende op de proceduren, angevangen bi het classis Rolde op de instellunge FREDERICI ILBERI in den kerckdenst tot Peisse, end bevonden denselven FREDERICUM nit alleen nit legitime geexamineert mar ooc sick seer grofflick met indringing in denselven denst, mit schorung van eene classicale acte, item affkopung eenes hussmanss uth sin goodt, twelck eenen prediger nit betaemt, en andersins verlopen te hebben, heft hetselve synodus verclaart, dat vorg. ILBERI van sinen denst sall wesen gesuspendeert en geholden sijn so daatliken alhir als ooc opentlic tot Peise te doon schultbekenninge van sine delicten, dewelcke afgelesen sall worden bi dem praeside deses synodi, nadat hij de praedicatie aldar sal hebben gedaan, ende sich van nieuwss wettlic dem examini te sisteren. Ende bevonden wesende, datt he in examine sal konen bestaan, sal bi provisie in den denst te Peise vor dit jar tot up den anstaenden synodum worden getolereert, ondertusschen dat behorlick up sin lere en leven sal mogen worden gelett. Mar in dem examine nit konende bestaan sal den denst tot Peise verlaten ende sick mit den denst tot Rowolde holden gecontenteert, ten ware he in examine soe ser ongequalificeert worde bevonden, datt hij van geliken in denst tot Roowolde oft elderss in deser lanttschop niet en solde konen geduldet werden.

Ende terwijlen de twee visitatoren als ONIAS BOETIUS ende RODOLPHUS

MEIJERUS gehouden worden in deser sake suspect, de eerste van wegen blootvrienschap, de andre omdat he de onwettlike tolatinge toegestemmet en deselve geapprobeert hefft, wordt daerom gootgevonden, dat deselve examinatie gedaan sall woorden bi den derden visitator to weten PATROCLUS ROMELINCH, geassisteert bij de predigersss TEMO AB ASSCHENBERCH, pastor tot Deveren, LAURENTIUS ECCIUS, pastor to Meppel, JOHANNES ANTHONIDES, pastor tot Haveltt, WILHELMUS JOHANNIS, pastor tot Odoren, ALEXANDER TILEKINCK, pastor tot Borger, HEINO BOLLINCK, pastor tot Dalen, sollende den dach van dese examinatie gehouden worden binnen Assen op den 25 dach Octobris ankomstich voort na den middach.

30. En belangende het classis Rolde, terwijl deselve met dese installeringe, approbatie en examinatie hebben geprocedeert directelic tegens de expresse waarschuwing van Sin. Gen., goode menunge van hern drost en Gedeputeerden, tegens har egen geweten en resolutie, bi harselven genomen, woort verclaart, dat deselve daatliken sollen doon schultbekenningen van har abus. Ende bialdeme see bevonden worden hirnamal sick in gelike saken wedder te verlopen, sollen van de macht van examinatie vor sekeren tijdt nit allene worden gesuspendeert mar ooc gehouden sijn te dragen alsolcke ander straffe, als bij Sin Gen. en hern drost en Gedeputeerden samt den synodo sal worden gedecreteert.

31. Forma van de schultbekenninge, de ALEXANDER TILEKINCK, pastor tot Borger en praeses hujus synodi, der gemeente tot Peise, nadat he de praedicatie sal hebben gedaan, van wegen FREDERICO ILERI voorlesen sall.

Terwijl FREDERICUS ILBERI, prediger tegenwoordich woonhaftich alhir tot Peise, possessie van dese kercke en kerckendenst ingenomen en sick darin gedrungen hefft tegens waarschouwing van Sin Gen. als ooc der hern drost en Gedeputeerden schriftlike vermanung, an de gemeente aldar gedaan, ende resolutie des classis, in den anvanck aver sinen persoon genomen, wardoor hij apparentelijk enige goothertige van deselve gemeente ergerniss gegeven mot hebben, so ist dat hij daraver van den synodo vermaent sijnde vor denselven sine schult bekent en gebeden heft hem solckes te vergeven ende te goode gelaten te mogen worden, waarom den synodus gootgevonden heft de gemeente van Peise solckes bekent te maken, van geliken versokende dat giluden hem tselve christlick vergeven en ten besten holden wiltt.

Volget censura classium.

32. De predigers des classis Meppell sin gebrecklic gevonden per vices te vertreden den kerckendenst up Kookange, ter tijdt MEINHARDUS

BERNHARDI, prediger aldar, onder suspensie gestaan hefft, dat se har ooc in politicis vermenghet hebben over sekere quaestien, tusschen sekere borger tho Steenwijck en vorg. MEINHARDUS BERNHARDI utstande, worover tselve classis behorlick gecensureert is gewest.

Censura morum.

33. De predigers up desem synodo gecompareert en over deselve omgevraget sijnde, van wat op een ieglicks leer en leven te seggen was, is op gene van deselve iet straffwerdiges bevonden, doch is WILHELMUS MARCI, prediger tot Geeten, beschuldigt, datt hij tegens de kerckenordnung up verleden S. Jacopsdach uth begerte van sine gemeente geprediget hefft, twelck hij heft bekent, darvan hij vermaent is sick hirnamael van te onthouden.

34. JOHANNES HOSINGIUS, pastor tot Eelde, howel absent sijnde is beschuldigt, dat hij sick noch altemit mit drunckendrincken verloope, worup het classis van Rolde vermaent is hem daraver behorlick te censurere ende vermanen sick te onthouden up poene, in voorgaenden synodo aver sin persoon gestatueert.

Aldus geresumeert en gearresteert ten dage en plaetse vorss.

EGBERT DE MEPSCHE.

HENRICK VAN SELBACH.

H. WEIJNICHMAN.

CORNELIUS HILLENIUS, dienaer Jesu Christi tot Groningen.

ALEXANDER TILEKINCK, pro tempore praeses.

PAULUS ANTHONII, prediger des h. evangelii toe Beijlen, pro tempore assessor.

PATROCLUS ROMELINCH, pro tempore scriba.

ALBERTUS DWITERUS, pastor to Roswinckell.

VUILHELMUS JOHANNIS Hag.

ONIAS BOËTIUS, ecclesiastes Cofurtanus.

HEINO BOLLINCK, prediger in Dalen.

JOANNES VON ASSCHEBERG, prediger tho Oesterhesselen.

EILARDUS HUISMAN, prediger to Westerborck.

BERNHARDUS WANGERPOELEUS, prediger up Schoenbeke subs.

JOHANNES RUSIUS, ecclesiastes in Emmen.

LUCAS EGBERTI, pastor in Vledder.

THEMO VAN ASSCHEBERG, ecclesiastes in Devern.

HENRICUS JODOCI, p. tot Wapsterveen.

WESSELUS HOFFMAN, p. in Suijdtwolde.

JOHANNES ANTONIDES, pastor in Havelte.

LAURENTIUS ECKIUS, pastor Meppellae.

BARTHOLDUS PAULI, diener thoe Blidensteen.

RODOLPHUS MEJERUS, pastor tot Vreis.
 HENRICUS VON HOLLE, m. d. zu Anlo.
 JOHANNES WIRICHIUS, prediger in Suitlaren.
 JOHANNES SIGEFRIDUS CUPERUS, eccles. in Gasselte.
 JOHANNIS ECKIUS, dienaer des woorts tot Rolde.
 WILHELMUS MARCHI, preedicaent in Geeten¹⁾.

Actum in onse vergaderinge den 30 Novembris binnen
 Assen, op die last des lestgehalden synodi 1614.

Also in lestleden synodo, gehalden binnen Assen den 7 Septembris 1614, van den broderen samptlich geresolvert, dat enige uith dem classe tho Emmen sowel alss oick Meppelensi gedeputeert mochten worden dominum FRIDERICUM ILBERI de novo te examineren, overmitz deselve tho voren van classe Roldana nit allein nit unpartidich genoch geexaminert was, maer ock enigermaten tegens kerkenordnung in den denst tho Peise hadde begeven, so is dat uith classe Meppelensi na uithschrijvinge der h. drost end Gedeputerden tho Assen den 30 Novemb. erschienen bint dominus PATROCLUS ROMELING, pr. tho Ruinen, LAURENTIUS ECCIUS, p. tho Meppel, JOANNES ANTHONIDES, p. tho Havelt, THEMO VAN ASSCHEBERG, p. tho Devern, ende uith classe Emmensi dominus ALEXANDER TILEKING, p. tho Borger, HEINO BOLLING, p. tho Dalen, WILHELMUS JOANNIS, p. tho Odoren, omme sodane synodal resolutionen te achtervolgen.

End nadem vorg. het examen, van domino PATROCLUS ROMELING gehalden, angehoret ende vlitich betrachtet, so bevindet sick, dat howel vorss. FRIDERICUS in sommigen puncten der Reformerter religie suiver end rein erkent ende befonden is, danoch nit also sufficient, dat die anwesende predigers hem ein volkomen testimonium examinis geven konnen. Dewilen averst vorss. FRIDERICUS den anwesenden classium deputatis eine vaste hopenunge van verneren godtsaligem progressu midt sommigen antworden gegeven heft, gelick sie midt guder conscientia betuigen konnen ende sick oick darin hochlich verbliden, so hebbet die broders geresolvert, soverne FRIDERICUS door ansokinge der magistrat erhaldden kan noch²⁾ einmael geexaminert te worden, dat he hem tot ein nie examen tegens ankomstigen Aprilis praeparere, end entweder in Emmer ofte Meppeler classe tot arbitragie van Sijn Gn. end h. drost ende Gedeputerden, tot overstaen der drei visitatoren allein omme unkosten te vermiden examinert worde. Mogen ock die anwesende broders wel liden, dat he onderdess den denst tho Peise bediene, bi alsovher solkes van Sijn Gn., h. drost

1) Al deze onderteekeningen zijn eigenhandig.

2) „noch” er staat „nach”.

ende Gedeputerden consentert werdt, mitz dat he sick enthalden sal enige sacramenten te bedienen, bi poena dat he de facto van sinen denst sal deportert wesen ende bliven, oick nit den denst anverden, vor end alehr he volkomen consent desangaende van Sijn Gen., h. drost end Gedeputerden entfangen sal hebben.

Ende also domino ALEXAN. TILEKING op lestgehalden synodo belastet is die gemeente tot Peise na gedaene predicatie gemeltes FRIDERICI schult-bekening opentlich vor te lesen, in solken forma alss deselve op den synodo is gearrestert, wort verstaen, dat insgeliken deselve gemeente dese acte insgelix vorgelesen sal worden, opdat deselve sick int laten dopen van haren kindern, copulatie te doen ende anderssins darna mogen hebben te reguleren. Sal ock van geliken dem classi van Rolde copia van deser resolutie thogesonden worden.

Actum Assen 1 Decembris 1614.

PATROCLUS ROMELINCH.

THEMO VAN ASSCHEBERG 1), scriba.
